

МОРАЛНИ РАЗВОЈ

Припремила
Др Бранка Савовић

Свет је опасно место за живот, не због људи који су зли, већ због добрих људи који ништа не предузимају.

Алберт Ајнштајн

Основни појмови:

保 安

Моралне норме су стандарди одређеног друштва. Служе процењивању понашања појединца.

**Морални
принципи**
су стандарди
личности и у
великој мери
зависе од
моралних норми.

Заједно чине
моралну свест.

Морална свест
има
интелектуалну,
емоционалну и
конативну
компоненту.

Развој

Дете се рађа **иморално** (не процењује се моралним стандардима).

Развој (Пјаже):

- 1. Од хетерономне («Зато што је мама тако рекла»; «Није добро слагати одраслог»;) ка аутономној моралности (лична свест).
Функција хетерономне: свест о дужности.**
- 2. Од егоцентризма ка сарадњи**
- 3. Од моралног реализма ка моралном релативизму**

Процес се одвија:

Пјаже: интернализовањем норми.

Бихевиористи: Учењем
(условљавањем)

Фројд: идентификацијом.

Ками: треба се уздржати од
кажњавања и награђивања деце
и младих (развој самоконтроле).

Наставник делује:

- **Директно** (модел понашања, савети, примери...)
- **Посредно, нарочито преко групе** (градити осећај припадности групи; одобравање и неодобравање групе подстиче морални развој, самоконтролу, самовесну дисциплину...)
- **Посредовано** (слике, снимци, медији... И разговори о њима. . Моралне придики без примера могу негативно утицати)

Хајнцова дилема (Колберг):

Једној жени прети смрт од рака. Може је спасити лек који је недавно произвео фармацеут из истог града. Фармацеут наплаћује тај лек 4000\$ а то је десет пута више од трошкова лека. Муж болесне жене, Хајнц, је обишао пријатеље да прикупи новац, али је прикупио само половину своте. Хајнц је рекао фармацеуту да ће његова жена умрети и замолио га да му прода лек јефтиније или да му омогући да плати накнадно. Али, фармацеут му је одговорио: "Не, ја сам открио лек и желим на њему да зарадим." Сав очајан, након што је покушао све легалне начине, Хајнц је провалио у апотеку и украо лек за своју жену. **Да ли је то требало да учини? Зашто?**

Стадијуми моралног закључивања

према теорији Лоренса Колберга

Три нивоа, по два стадијума:

1. ПРЕКОНВЕНЦИОНАЛНИ НИВО

Стадијуми:

Морални реализам

Морални релативизам

2. КОНВЕНЦИОНАЛНИ НИВО

Стадијуми:

Нормативна моралност

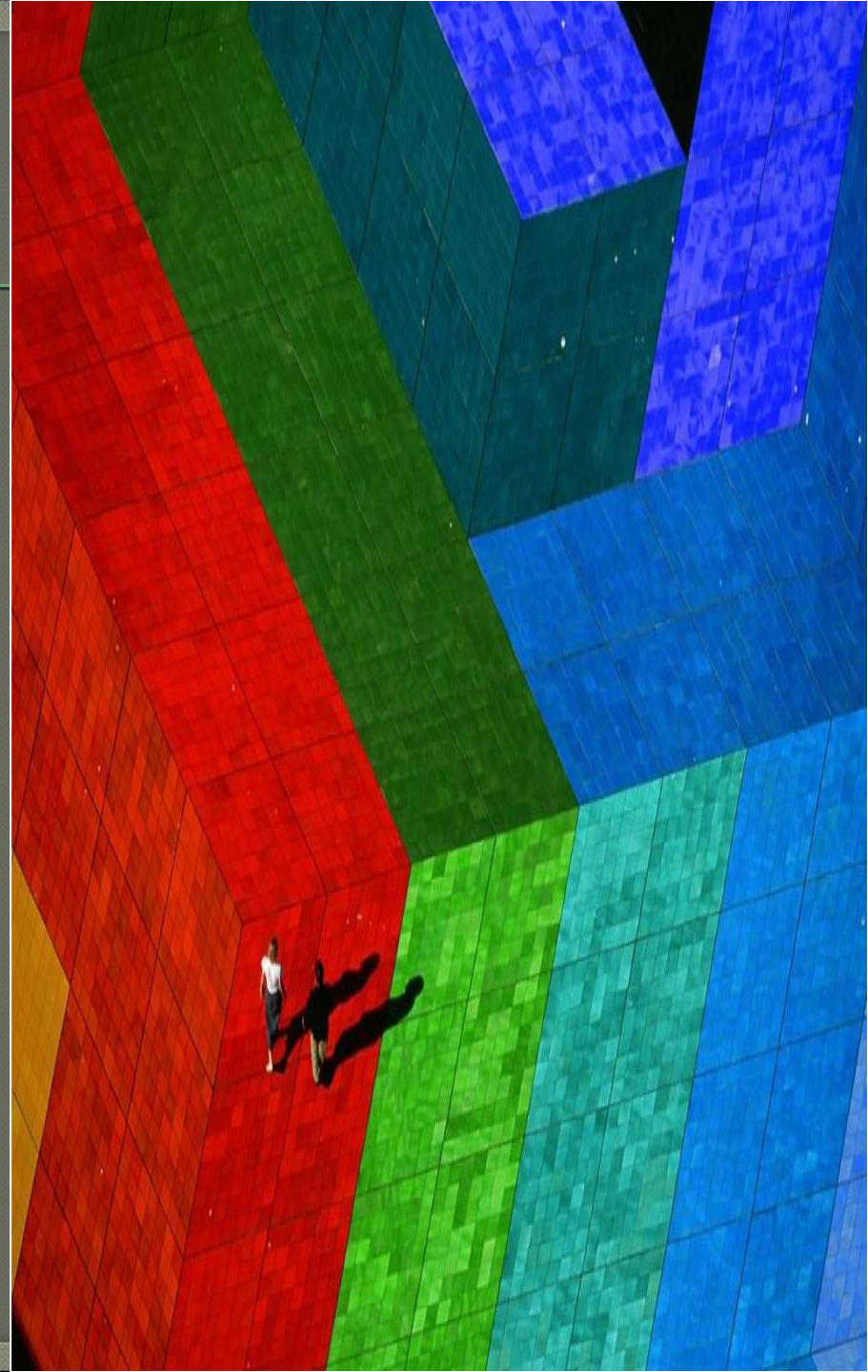
Моралност друштвеног система

3. ПОСТКОНВЕНЦИОНАЛНИ НИВО

Стадијуми:

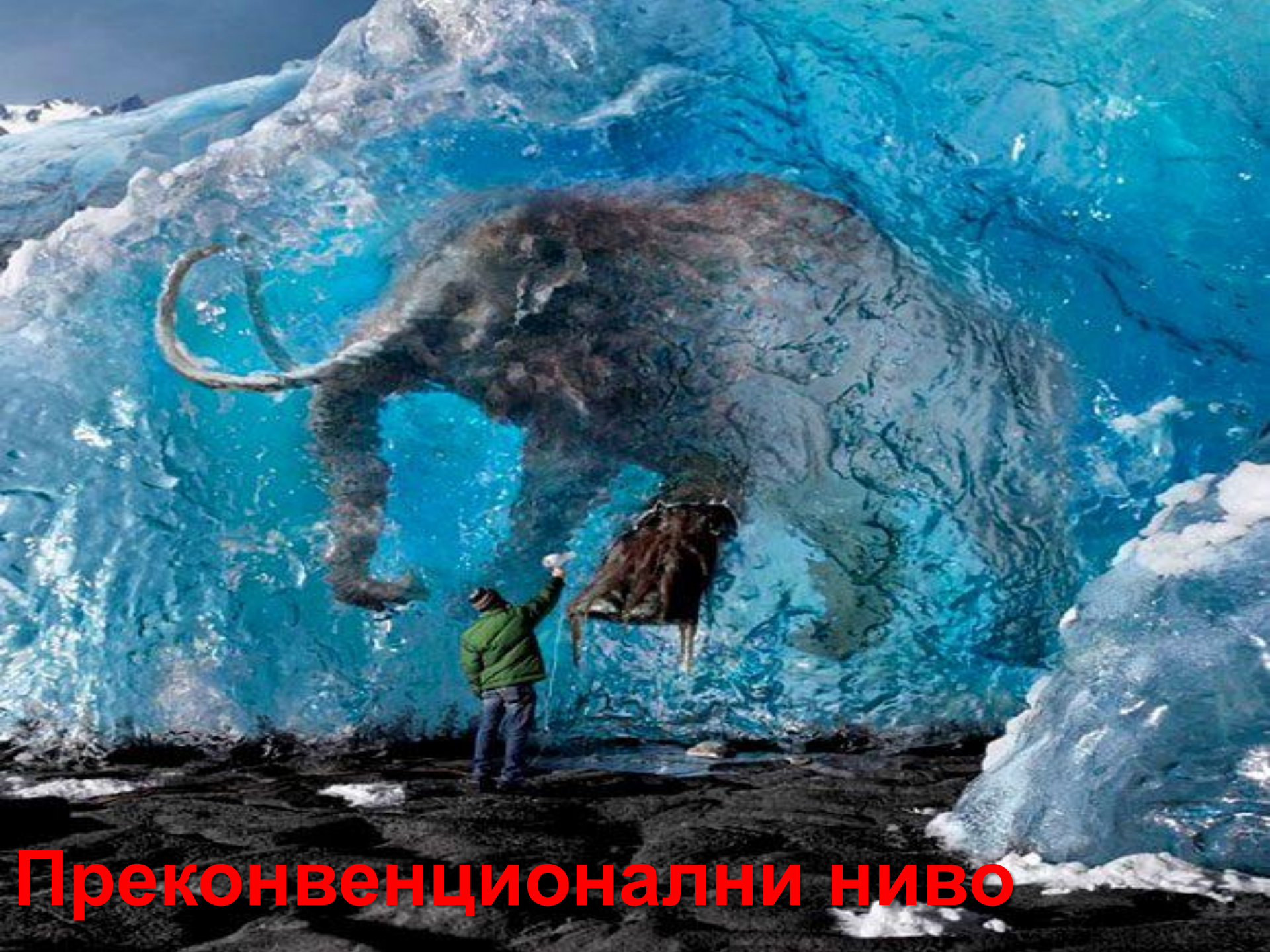
Моралност људских права

Моралност универзалних етичких
начела

Одлике:

- ◎ **Хијерархија** – иста за све људе
- ◎ **Структурална целина** – без прескакања стадијума
- ◎ **Увек исти редослед** стадијума - нема 'повратка на старо'

Преконвенционални ниво

Преконвенционални ниво – индивидуално «треба»

● Стадијум 1:

Морални реализам:

заповести
ауторитета су
апсолути; ауторитет
одређује добро и зло

- Избегавати да се
правила крше, због
казне

**Циљ: избегавање
казне**

- Стадијум 2 (до око 10.
год):

Морални релативизам:

и други имају своје
потребе. Правила, само
ако доводе до циља.
Једнака размена,
погодба, договор. («Ја
теби ти мени» и «око
за око»).

**Циљ: Поштена погодба
(размена)**

Конвенционални НИВО

Конвенционални ниво – перспектива члана друштва

Стадијум 3 (Дете 13-16.):

- **Нормативна моралност** у мањим групама у складу са улогом. «Ми» са породицом или групом. Понеко цео живот.

- Циљ: особа лојална групи, **поштује правила групе** (“како би теби било..?”)

Стадијум 4:

- **Моралност друштвеног система.** «Ми» као друштво, обавеза према друштву. Закон.

- Циљ: **Извршење дужности у друштву**, ред, «страх од хаоса»

Постконвенционални НИВО

Постконвенционални ниво – наддруштвена перспектива

Стадијум 5:

- **Моралност људских права и друштвене добробити.**
- Добровољно, не нужно поштовање система и закона: уговор слободно склопљен.
- Критикује постојеће законе који нису у складу са тим и жели да их побољша.

Стадијум 6:

- **Моралност универзалних етичких начела** (нпр. Кантов *категорички императив*).
- Правила «која бисмо желели да сви усвоје увек у свим ситуацијама»
- Ретко (Ганди, Мартин Лутер Кинг..)

Шта је исправно и разлози исправности

Пети:

- Побољшање друштва кроз право.
Некад: сукоб са постојећим правилима.
- **Правичност** као вредност «највећег добра за највећи број људи».

Шести:

- Сопствена етичка начела као база за деловање и доношење одлука.
- У лошем друштву постоји **обавеза кршења закона**

Ком стадијуму ВИ припадате?